

Zbornik sudske prakse

RJEŠENJE SUDA (osmo vijeće)

3. listopada 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EZ) br. 2201/2003 – Nadležnost za odlučivanje o razvodu braka – Nadležnost za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti i obvezi uzdržavanja maloljetnog djeteta para – Pokretanje postupka pred sudom države koje su stranke državljani – Članak 3. stavak 1. točka (b) – Boravište maloljetnog djeteta i njegovih roditelja u drugoj državi članici – Članak 12. stavak 1. točka (b) – Prorogacija nadležnosti – Članak 17. – Provjera nadležnosti – Pojam „roditeljska odgovornost”

U predmetu C-759/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputila Judecătoria Rădăuți (Prvostupanjski sud u Rădăuțiju, Rumunjska), odlukom od 19. studenoga 2018., koju je Sud zaprimio 3. prosinca 2018., u postupku

OF

protiv

PG,

SUD (osmo vijeće),

u sastavu: F. Biltgen, predsjednik vijeća, J. Malenovský i C. G. Fernlund (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za rumunjsku vladu, E. Gane, L. Lițu i C.-R. Canțăr, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, M. Wilderspin i L. Radu Bouyon, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči obrazloženim rješenjem, sukladno članku 99. Poslovnika Suda,

donosi sljedeće

* Jezik postupka: rumunjski

Rješenje

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. točke 7., članka 3. stavka 1. i članka 12. i 17. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000 (SL 2003., L 338., str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133. i ispravak SL 2014., L 46, str. 22.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru brakorazvodne parnice između OF-a i PG.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba br. 2201/2003

- 3 Članak 1. Uredbe br. 2201/2003 propisuje:

„1. Ova se Uredba primjenjuje, bez obzira na prirodu suda, u građanskim stvarima koje se odnose na:

[...]

(b) dodjelu, izvršavanje, prienos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti.

2. Stvari iz stavka 1. točke (b) mogu se odnositi na:

(a) pravo na roditeljsku skrb i pravo na kontakt s djetetom;

[...]

3. Ova se Uredba ne primjenjuje na:

[...]

(e) obveze uzdržavanja;

[...]”

- 4 Članak 2. te uredbe predviđa:

„U svrhe ove Uredbe:

[...]

7. izraz ‚roditeljska odgovornost‘ označava prava i obveze koje se odnose na dijete ili njegovu imovinu, koja su sudskom odlukom dodijeljena fizičkoj ili pravnoj osobi, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom. Ovaj izraz uključuje i prava roditeljske skrbi i odgoja djeteta te prava na kontakt s djetetom;

[...]

9. izraz ‚pravo na skrb‘ uključuje prava i obveze koji se odnose na roditeljsku skrb nad djetetom, a posebno na pravo određivanja djetetova boravišta;

[...]”

5 Članak 3. te uredbe, naslovljen „Opća nadležnost”, u stavku 1. određuje:

„U predmetima koji se odnose na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni su sudovi država članica

(a) na čijem području:

- bračni drugovi imaju uobičajeno boravište, ili
- su bračni drugovi imali zadnje uobičajeno boravište, ako jedan od njih i dalje ima isto boravište, ili
- protustranka ima uobičajeno boravište, ili
- u slučaju zajedničkog prijedloga za pokretanje postupka, ima uobičajeno boravište bilo koji od bračnih drugova, ili
- stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje godinu dana [neposredno] prije pokretanja postupka, ili
- stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje šest mjeseci [neposredno] prije pokretanja postupka, a on ili ona je bio državljanin države članice o kojoj je riječ ili, u slučaju da je riječ o Ujedinjenoj kraljevini ili Irskoj, tamo imao svoj ‚domicile‘;

(b) prema državljanstvu oba bračna druga ili, u slučaju Ujedinjene kraljevine ili Irske, prema ‚domicile‘ oba bračna druga.”

6 Članak 12. navedene uredbe, naslovljen „Prorogacija nadležnosti”, glasi:

„1. Sudovi države članice, nadležni prema odredbama članka 3. za rješavanje zahtjeva za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni su i za sve predmete koji se odnose na roditeljsku odgovornost povezanu s takvim zahtjevom ako:

(a) barem jedan od bračnih drugova ima roditeljsku odgovornost prema djetetu;

i

(b) ako su bračni drugovi i nositelji roditeljske odgovornosti izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatili nadležnost sudova u trenutku pokretanja postupka pred sudom te ako je to u interesu djeteta.

[...]”

7 Članak 17. Uredbe br. 2201/2003 predviđa:

„Ako je pokrenut postupak pred sudom države članice u predmetu za koji taj sud nije nadležan prema odredbama ove Uredbe, nego je za njega nadležan sud druge države članice [na temelju ove Uredbe], taj sud se, po službenoj dužnosti, proglašava nenadležnim.”

Uredba (EZ) br. 4/2009

- 8 U skladu s člankom 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL 2009., L 7, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 5., str. 138. i ispravak SL 2013., L 281, str. 29.):

„U stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja u državama članicama sudsku nadležnost ima:

- (a) sud mjesta u kojem tuženik ima uobičajeno boravište; ili
- (b) sud mjesta u kojem uzdržavana osoba ima uobičajeno boravište; ili
- (c) sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o statusu osobe čiji je predmet o uzdržavanju povezan s tim postupkom, osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od strana; ili
- (d) sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o roditeljskoj odgovornosti [čiji je predmet o uzdržavanju povezan s tim postupkom], osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od strana.”

Rumunjsko pravo

- 9 Članak 915. Codul de procedură civilă (Zakonik o parničnom postupku), koji je donesen putem Legea br. 134/2010 (Zakon br. 134/2010) (*Monitorul Oficial al României*, dio I., br. 247 od 10. travnja 2015., u daljnjem tekstu: Zakonik o parničnom postupku), utvrđuje pravila za određivanje koji je rumunjski sud nadležan za odlučivanje o zahtjevu za razvod braka.
- 10 U skladu s člankom 919. stavkom 2. Zakona o parničnom postupku:

„Ako bračni drugovi imaju maloljetnu djecu rođenu prije ili tijekom braka ili usvojenu, sud odlučuje o ostvarivanju roditeljske skrbi i o sudjelovanju roditelja u troškovima potrebnima za razvoj i obrazovanje djece, čak i ako to nije predmet zahtjeva za razvod braka”.

- 11 Članak 130. stavak 1. Zakonika o parničnom postupku predviđa:

„Stranke ili sud mogu se u bilo kojoj fazi postupka pozvati na opću nenadležnost sudova”.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 12 OF i PG, rumunjski državljani, vjenčali su se u Rumunjskoj 2000. godine. Iduće godine u njihovu braku rođeno je dijete.
- 13 Ubrzo nakon rođenja njihova djeteta OF i PG nastanili su se s njime u Italiji.
- 14 Tribunale di Aosta (Sud u Aosti, Italija) 21. studenoga 2012. utvrdio je da su bračni drugovi faktično rastavljeni i povjerio dijete isključivo njegovoj majci PG te je naložio OF-u, njegovu ocu, plaćanje uzdržavanja u korist djeteta. Taj je sud također utvrdio načine ostvarivanja očeva prava na kontakte s djetetom.
- 15 Otac je podnio tužbu za razvod braka pred sudom koji je uputio zahtjev, Judecătoria Rădăuți (Prvostupanjski sud u Rădăuțiju, Rumunjska), 3. rujna 2018.

- 16 Taj sud tvrdi da su stranke uspostavile trajne veze s talijanskim društvom i da dijete, koje sada ima 17 godina, živi u Italiji kod svoje majke, od dobi od jedne i pol godine.
- 17 Navedeni sud također utvrđuje da stranke nisu podnijele pisani sporazum u kojem ga navode kao sud nadležan za odlučivanje o tom zahtjevu za razvod braka. On naglašava da je, iako je tužitelj samo naveo adresu prebivališta tužene u Rumunjskoj, bez navođenja adrese njezina boravišta u Italiji, postupak dostave tuženici ipak bio uredno proveden, u skladu sa Zakonikom o parničnom postupku, s obzirom na to da je majka tuženice potpisala dostavnicu kojom je potvrdila primitak akta kojim se pokreće postupak. Osim toga, taj isti sud uložio je u spis broj telefona tuženice kako bi se moglo kontaktirati.
- 18 Sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da, iako tužitelj od njega nije zahtijevao da odluči o roditeljskoj odgovornosti i obvezi uzdržavanja njegova djeteta, on je dužan poduzeti mjere u tom pogledu na temelju Zakonika o parničnom postupku.
- 19 Taj sud dvoji o svojoj nadležnosti za odlučivanje o zahtjevu za razvod braka i za poduzimanje mjera u području roditeljske odgovornosti i obveze uzdržavanja u nedostatku izričitog dogovora stranaka o tome.
- 20 Navedeni sud navodi da, prema njegovu mišljenju, mogućnost izbora suda nadležnog u području razvoda postoji samo između sudova nabrojanih u članku 3. stavku 1. točki (a) Uredbe br. 2201/2003, na temelju uobičajenog boravišta jedne ili druge strane, odnosno obiju strana, kao što to potvrđuje upotreba veznika „ili” u toj odredbi. Nasuprot tomu, takva mogućnost izbora bila bi isključena između, s jedne strane, sudova navedenih u toj odredbi i, s druge strane, suda države članice zajedničkog državljanstva bračnih drugova iz članka 3. stavka 1. točke (b) te uredbe. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, zakonodavac je želio dati prednost nadležnosti koja se temelji na uobičajenom boravištu stranaka u odnosu na onu koja se temelji na njihovu zajedničkom državljanstvu.
- 21 Kada je riječ o sporu u vezi s „razvodom koji uključuje maloljetno dijete”, s obzirom na to da ne postoji izričiti sporazum stranaka u pogledu izbora nadležnog suda, sud koji je uputio zahtjev smatra da je njegova zadaća dati prednost Uredbi br. 2201/2003 o nacionalnom pravu i po službenoj dužnosti istaknuti prigovor međunarodne nenadležnosti rumunjskih sudova. Prema mišljenju tog suda, sud države članice na čijem području stranke borave primjereniji je za prikupljanje dokaza. Navedeni sud dodaje da iz članka 12. Uredbe br. 2201/2003 proizlazi da, kada stranke imaju uobičajeno boravište u državi članici i odaberu kao sud nadležan u području razvoda sud države članice svojeg zajedničkog državljanstva, on ne postaje automatski nadležan za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti i obvezi uzdržavanja.
- 22 U tim je okolnostima Judecătoria Rădăuți (Prvostupanjski sud u Rădăuțiju) odlučila prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 3. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da propust tuženika da istakne prigovor međunarodne nenadležnosti rumunjskih sudova za odlučivanje u postupku čiji je predmet ‚razvod braka koji uključuje zajedničko maloljetno dijete’ znači njegov prešutni pristanak da o predmetu odluči sud kojem je tužitelj podnio tužbu, kad stranke imaju svoje uobičajeno boravište u drugoj državi članici (u ovom slučaju Italiji), a zahtjev za razvod braka je podnesen sudu države koje su stranke državljani?
2. Treba li članak 3. stavak 1. i članak 17. Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da sud mora ili može po službenoj dužnosti paziti na međunarodnu nenadležnost rumunjskih sudova za odlučivanje u postupku čiji je predmet, razvod braka koji uključuje zajedničko maloljetno dijete’ kad ne postoji sporazum stranaka, koje borave u drugoj državi članici (u ovom slučaju Italiji), o odabiru nadležnog suda (s posljedičnim odbijanjem tužbe jer o njoj nisu nadležni odlučivati

rumunjski sudovi), s time da to ima prednost u odnosu na odredbe članka 915. stavka 2. Zakonika o parničnom postupku, u skladu s kojima se može istaknuti prigovor mjesne nenadležnosti Judecătorie Rădăuți (Prvostupanjski sud u Rădăuțiju, Rumunjska) (zbog isključive nadležnosti drugog suda i ustupanjem predmeta Judecătoriei Sectorului 5 București [(Prvostupanjski sud Petog okruga u Bukureštu, Rumunjska)] kako bi odlučila o meritumu), tim više što su ti članci nepovoljniji u odnosu na odredbu nacionalnog prava (članak 915. stavak 2. Zakonika o parničnom postupku)?

3. Treba li tekst članka 12. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 2201/2003, to jest dio u kojem se navodi „ako su bračni drugovi i nositelji roditeljske odgovornosti [...] na neki drugi nedvosmisleni način prihvatili nadležnost sudova u trenutku pokretanja postupka pred sudom”, tumačiti na način da – kad stranke koje imaju uobičajeno boravište u državi članici (u ovom slučaju Italiji) kao nadležan sud za odlučivanje o razvodu braka odaberu sud države koje su oni državljani (Judecătoria Rădăuți (Prvostupanjski sud u Rădăuțiju) u Rumunjskoj) – potonji sud automatski postaje nadležan za odlučivanje i o dijelovima zahtjeva koji se odnose na „ostvarivanje roditeljske skrbi, boravište maloljetnog djeteta i sudjelovanje roditelja u troškovima potrebnima za razvoj i obrazovanje djeteta”?
4. Treba li izraz „roditeljska odgovornost” iz članka 2. točke 7. i članka 12. Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da obuhvaća i izraze „roditeljska skrb” iz članka 483. Codul civil [(Građanski zakonik)], „boravište djeteta” iz članka 400. Građanskog zakonika i „sudjelovanje roditelja u troškovima potrebnima za razvoj i obrazovanje djeteta” u smislu članka 402. Građanskog zakonika?”

O prethodnim pitanjima

- 23 Na temelju članka 99. Poslovnika Suda, kad se odgovor na pitanje postavljeno u prethodnom postupku može jasno izvesti iz sudske prakse, ili kad odgovor ne ostavlja mjesta nikakvoj razumnoj sumnji, Sud može u svakom trenutku na prijedlog suca izvjestitelja i nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika odlučiti obrazloženim rješenjem.
- 24 U ovom predmetu valja primijeniti tu odredbu.

Prvo pitanje

- 25 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da, kad je riječ o zahtjevu za razvod braka, kada tužitelj pokrene postupak pred sudom države članice zajedničkog državljanstva bračnih drugova, iako je njihovo uobičajeno boravište u drugoj državi članici, činjenica da tuženik nije istaknuo prigovor međunarodne nenadležnosti znači njegov prešutni pristanak da o predmetu odluči sud kojem je tužitelj podnio tužbu na nadležnost tog suda.
- 26 U tom pogledu valja istaknuti da članak 3. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003, koji utvrđuje kriterije opće nadležnosti u bračnim sporovima, ne predviđa nužnost tuženikova pristanka u vezi sa sudom tužiteljeva izbora.
- 27 Nasuprot tomu, spomenuti članak 3. stavak 1. nabraja, u točkama (a) i (b), više temelja nadležnosti, među kojima nije određena hijerarhija pa su svi kriteriji u tom članku alternativni (presuda od 16. srpnja 2009., Hadadi, C-168/08, EU:C:2009:474, t. 48.).

- 28 Sud je također presudio da sustav raspodjele nadležnosti uspostavljen Uredbom br. 2201/2003 u području raskida bračne veze nema za cilj isključiti višestruke nadležnosti. Nasuprot tomu, istodobno postojanje nekoliko nadležnih sudova, a da među njima nije određena hijerarhija, izričito je predviđeno (presuda od 16. srpnja 2009., Hadadi, C-168/08, EU:C:2009:474, t. 49.).
- 29 Iz toga slijedi da je sud države članice zajedničkog državljanstva predmetnih stranaka, u ovom slučaju rumunjski sud, nadležan na temelju članka 3. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 2201/2003 za odlučivanje o zahtjevu za razvod braka koji je podnio tužitelj.
- 30 Slijedom toga, na prvo pitanje valja odgovoriti da članak 3. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da, kad je riječ o zahtjevu za razvod braka, kada tužitelj pokrene postupak pred sudom države članice zajedničkog državljanstva bračnih drugova, iako je njihovo uobičajeno boravište u drugoj državi članici, taj sud je nadležan za odlučivanje o tom zahtjevu na temelju točke (b) te odredbe. Budući da nije potreban tuženikov pristanak, nije potrebno ispitivati je li tuženikovo nepodnošenje prigovora nenadležnosti prešutni pristanak na nadležnost suda pred kojim se vodi postupak.

Drugo pitanje

- 31 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. stavak 1. i članak 17. Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da, u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, okolnost da par koji traži razvod svojeg braka ima maloljetno dijete ima učinak omogućiti ili nametnuti sudu države članice zajedničkog državljanstva stranaka pred kojim je pokrenut postupak da po službenoj dužnosti istakne prigovor međunarodne nenadležnosti kad ne postoji sporazum stranaka o njegovoj nadležnosti.
- 32 U tom pogledu valja podsjetiti da je, kako bi se osigurala primjena Uredbe br. 2201/2003 koja će biti učinkovita i sukladna načelu uzajamnog povjerenja na kojem se temelji, na svakom sudu da u skladu s člankom 17. te uredbe provjeri postojanje svoje nadležnosti (presuda od 16. siječnja 2019., Liberato, C-386/17, EU:C:2019:24, t. 44. i navedena sudska praksa).
- 33 Kao što je navedeno u odgovoru na prvo pitanje, članak 3. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 ne zahtijeva sporazum stranaka o nadležnosti suda pred kojim je pokrenut postupak.
- 34 Valja također istaknuti da je, uzimajući u obzir da je cilj te uredbe jamčenje pravne sigurnosti, njezinim člankom 6. u biti propisano da su nadležnosti utvrđene u člancima 3. do 5. te uredbe isključive (presuda od 16. srpnja 2009., Hadadi, C-168/08, EU:C:2009:474, t. 48.).
- 35 Budući da okolnost da par o kojem je riječ ima maloljetno dijete nije dio kriterija nadležnosti utvrđenih u navedenim člancima 3. do 5. i da situacija poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku nije obuhvaćena člankom 7. Uredbe br. 2201/2003, koji predviđa supsidijarnu nadležnost ako zahtjev ne spada pod navedene članke 3. do 5., valja smatrati da ta okolnost nije relevantna za određivanje nadležnog suda.
- 36 Stoga, u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, kada je sud pred kojim je pokrenut postupak nadležan na temelju članka 3. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 2201/2003, taj sud ne može isticati prigovor međunarodne nenadležnosti.
- 37 Slijedom toga, na drugo pitanje valja odgovoriti da članak 3. stavak 1. i članak 17. Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da, u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, okolnost da par koji traži razvod svojeg braka ima maloljetno dijete nije relevantna za određivanje suda nadležnog za odlučivanje o zahtjevu za razvod braka. Budući da je sud države članice zajedničkog državljanstva bračnih drugova pred kojim je tužitelj pokrenuo postupak nadležan za

odlučivanje o tom zahtjevu na temelju članka 3. stavka 1. točke (b) te uredbe, taj sud ne može, čak i u slučaju nepostojanja sporazuma između stranaka o tom pitanju, isticati prigovor međunarodne nenadležnosti.

Treće pitanje

- 38 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 12. stavak 1. točku (b) Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da je, kada je sud države članice zajedničkog državljanstva bračnih drugova pred kojim je tužitelj pokrenuo postupak nadležan za odlučivanje o razvodu braka na temelju članka 3. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 2201/2003, uvjet koji se odnosi na prihvaćanje nadležnosti iz tog članka 12. stavka 1. točke (b) ispunjen, tako da taj sud postaje automatski nadležan za odlučivanje o pitanjima roditeljske odgovornosti i obveze uzdržavanja djeteta o kojem je riječ.
- 39 Valja podsjetiti da, kako bi se zaštitio interes djeteta i dala prednost kriteriju blizine, članak 8. Uredbe br. 2201/2003 uspostavlja opću nadležnost u području roditeljske odgovornosti u korist sudova države članice u kojoj dijete ima svoje uobičajeno boravište (vidjeti u tom smislu presudu od 15. veljače 2017., W i V, C-499/15, EU:C:2017:118, t. 51. i 52.).
- 40 Kao što to jasno proizlazi iz teksta članka 12. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 2201/2003, njime je predviđena mogućnost prorogacije nadležnosti u području roditeljske odgovornosti u korist sudova države članice koji su nadležni prema odredbama članka 3. te uredbe za odlučivanje o zahtjevu za raskid bračne veze (vidjeti u tom smislu presudu od 12. studenoga 2014., L, C-656/13, EU:C:2014:2364, t. 42.). Stoga sud koji je nadležan u skladu s tim člankom 12. stavkom 1. također je nadležan u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja, u skladu s člankom 3. točkom (d) Uredbe br. 4/2009, ako je zahtjev koji se odnosi na uzdržavanje sporedan u odnosu na postupak o roditeljskoj odgovornosti (presuda od 15. veljače 2017., W i V, C-499/15, EU:C:2017:118, t. 48.).
- 41 Međutim, navedeni članak 12. stavak 1. nalaže da se utvrdi postojanje izričitog ili barem nedvosmislenog sporazuma o prorogaciji nadležnosti u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću među svim strankama u postupku u trenutku pokretanja postupka pred sudom.
- 42 Međutim, u postupku poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, u kojem nije riječ o roditeljskoj odgovornosti, nego samo o raskidu bračne veze, i u kojem se tuženik nije upustio o postupak, potrebno je utvrditi da ni tužitelj ni tuženik nisu izričito ili barem nedvosmisleno prihvatili nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak za odlučivanje o pitanjima koja se odnose na tu odgovornost.
- 43 Slijedom toga, u tim okolnostima sud nadležan za odlučivanje o zahtjevu za razvod braka na temelju članka 3. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 2201/2003 ne može se na temelju članka 12. te uredbe smatrati nadležnim i, *a fortiori*, automatski nadležnim, odlučivati o pitanjima koja se odnose na roditeljsku odgovornost i obvezu uzdržavanja dotičnog maloljetnog djeteta.
- 44 To je tumačenje potkrijepljeno rješenjem predsjednika Suda od 16. siječnja 2018., PM (C-604/17, neobjavljeno, EU:C:2018:10, t. 29.), u kojem je odlučeno da iz samog teksta Uredbe br. 2201/2003 proizlazi da sud države članice koji je nadležan za odlučivanje, na temelju članka 3. stavka 1. točke (b) te uredbe, o zahtjevu za razvod braka bračnih drugova koji imaju državljanstvo te države članice, s druge strane, nije nadležan za odlučivanje o pravu na roditeljsku skrb i pravu na kontakt s djetetom tih bračnih drugova kada ono u trenutku pokretanja postupka pred tim sudom ima svoje uobičajeno boravište u drugoj državi članici, u smislu članka 8. stavka 1. navedene uredbe, i kada uvjeti za dodjeljivanje te nadležnosti tom sudu na temelju članka 12. iste uredbe nisu ispunjeni, vodeći računa i o činjenici da ni iz okolnosti glavnog postupka ne proizlazi da bi ta nadležnost mogla biti utemeljena na drugim člancima iste uredbe.

45 Na treće pitanje stoga valja odgovoriti da članak 12. stavak 1. točku (b) Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da se, kada je sud države članice zajedničkog državljanstva bračnih drugova pred kojim je tužitelj pokrenuo postupak nadležan za odlučivanje o razvodu braka na temelju članka 3. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 2201/2003, uvjet koji se odnosi na prihvaćanje nadležnosti iz tog članka 12. stavka 1. točke (b) ne može smatrati ispunjenim ako predmet postupka nije roditeljsku odgovornost i jer se tuženik nije upustio u postupak. U toj situaciji sud pred kojim se vodi postupak, koji je nadležan za odlučivanje o razvodu braka bračnih drugova, nije nadležan, na temelju tog članka 12. stavka 1. točke (b) i članka 3. točke (d) Uredbe br. 4/2009, odlučivati o pitanjima koja se odnose na roditeljsku odgovornost i obvezu uzdržavanja dotičnog djeteta.

Četvrto pitanje

46 Svojim četvrtim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li pojam „roditeljska odgovornost” u smislu Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da obuhvaća pojmove „roditeljska skrb”, „boravište djeteta” i „sudjelovanje roditelja u troškovima potrebnima za razvoj i obrazovanje djeteta” kako su predviđeni u dotičnom nacionalnom pravu.

47 Valja podsjetiti da je, izvršavajući ovlasti koje su mu dodijeljene člankom 267. UFEU-a, Sud samo ovlašten očitovati se o tumačenju Ugovorâ i akata koje su donijele institucije Europske unije i nije na njemu da ocjenjuje odredbe nacionalnog prava.

48 Kako bi se nacionalnom sudu dao koristan odgovor, valja uputiti na članak 1. Uredbe br. 2201/2003, koji određuje područje primjene te uredbe i predviđa, u svojem stavku 1. točki (b), da se ona primjenjuje na pitanja koja se odnose na dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti te, u stavku 2., da se navedene stvari odnose osobito na pravo na roditeljsku skrb i pravo na kontakt s djetetom.

49 Pojam „roditeljska odgovornost” definiran je u članku 2. točki 7. Uredbe br. 2201/2003 kao prava i obveze koji se odnose na dijete ili njegovu imovinu, koje su sudskom odlukom dodijeljena fizičkoj ili pravnoj osobi, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom, uključujući prava roditeljske skrbi i odgoja djeteta te prava na kontakt s djetetom.

50 Pojam „pravo na skrb” definiran je u članku 2. točki 9. Uredbe br. 2201/2003 tako da uključuje prava i obveze koji se odnose na roditeljsku skrb nad djetetom, a posebno na pravo određivanja djetetova boravišta.

51 Sud je presudio, s jedne strane, da uporaba izraza „mogu se odnositi” u članku 1. stavku 2. Uredbe br. 2201/2003 podrazumijeva da je nabranje u toj odredbi indikativno i, s druge strane, da je roditeljska odgovornost, u smislu članka 2. točke 7. te uredbe, široko definirana (presuda od 27. studenoga 2007., C, C-435/06, EU:C:2007:714, t. 30. i 49.).

52 Iz toga slijedi da pojam „roditeljska odgovornost” u smislu članka 2. točke 7. Uredbe br. 2201/2003 obuhvaća, među ostalim, sve odluke o pravu na skrb i boravištu djeteta.

53 Kao što to proizlazi iz članka 1. stavka 3. točke (e) Uredbe br. 2201/2003, ona se ne primjenjuje na obveze uzdržavanja. S druge strane, one su obuhvaćene Uredbom br. 4/2009.

54 S obzirom na prethodna razmatranja, na četvrto pitanje valja odgovoriti da pojam „roditeljska odgovornost” u smislu Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da obuhvaća odluke koje se, među ostalim, odnose na pravo na skrb i boravište djeteta, ali ne uključuje sudjelovanje roditelja u troškovima potrebnima za razvoj i obrazovanje djeteta, koje je obuhvaćeno pojmom „obveza uzdržavanja” i ulazi u područje primjene Uredbe br. 4/2009.

Troškovi

55 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (osmo vijeće) rješava:

1. Članak 3. stavak 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000 treba tumačiti na način da, kad je riječ o zahtjevu za razvod braka, kada tužitelj pokrene postupak pred sudom države članice zajedničkog državljanstva bračnih drugova, iako je njihovo uobičajeno boravište u drugoj državi članici, taj sud je nadležan za odlučivanje o tom zahtjevu na temelju točke (b) te odredbe. Budući da nije potreban tuženikov pristanak, nije potrebno ispitivati je li tuženikovo nepodnošenje prigovora nenadležnosti prešutni pristanak na nadležnost suda pred kojim se vodi postupak.
2. Članak 3. stavak 1. i članak 17. Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da, u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, okolnost da par koji traži razvod svojeg braka ima maloljetno dijete nije relevantna za određivanje suda nadležnog za odlučivanje o zahtjevu za razvod braka. Budući da je sud države članice zajedničkog državljanstva bračnih drugova pred kojim je tužitelj pokrenuo postupak nadležan za odlučivanje o tom zahtjevu na temelju članka 3. stavka 1. točke (b) te uredbe, taj sud ne može, čak i u slučaju nepostojanja sporazuma između stranaka o tom pitanju, isticati prigovor međunarodne nenadležnosti.
3. Članak 12. stavak 1. točku (b) Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da se, kada je sud države članice zajedničkog državljanstva bračnih drugova pred kojim je tužitelj pokrenuo postupak nadležan za odlučivanje o razvodu braka na temelju članka 3. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 2201/2003, uvjet koji se odnosi na prihvaćanje nadležnosti iz tog članka 12. stavka 1. točke (b) ne može smatrati ispunjenim ako predmet postupka nije roditeljsku odgovornost i jer se tuženik nije upustio u postupak. U toj situaciji sud pred kojim se vodi postupak, koji je nadležan za odlučivanje o razvodu braka bračnih drugova, nije nadležan, na temelju tog članka 12. stavka 1. točke (b) i članka 3. točke (d) Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja, odlučivati o pitanjima koja se odnose na roditeljsku odgovornost i obvezu uzdržavanja dotičnog djeteta.
4. Pojam „roditeljska odgovornost” u smislu Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da obuhvaća odluke koje se, među ostalim, odnose na pravo na skrb i boravište djeteta, ali ne uključuje sudjelovanje roditelja u troškovima potrebnima za razvoj i obrazovanje djeteta, koje je obuhvaćeno pojmom „obveza uzdržavanja” i ulazi u područje primjene Uredbe br. 4/2009.

Potpisi